

Тема 6. ПСИХОКОРЕКЦІЙНА РОБОТА ПСИХОЛОГА З ВЧИТЕЛЯМИ

6.1. Психокорекційний вплив на професійну самосвідомість педагога.

6.2. Активне соціально-психологічне навчання вчителів.

6.1. Психокорекційний вплив на професійну самосвідомість педагога

Професія вчителя відноситься до розряду стрегогенних і вимагає від нього великих резервів самоуправління і саморегуляції. Не дивно, що вчителі, як професійна група, відрізняється надто низькими показниками фізичного і психічного здоров'я. Ці показники збільшуються по мірі збільшення стажу роботи в школі. *Лише 34% досліджених педагогів знаходяться в зоні психологічного благополуччя. Вони здатні справлятися з негативними впливами життя на психологічному рівні. Біля 40% мають помірні нервові розлади і їм необхідна спеціальна психологічна допомога (Л. М. Мітіна).*

Більше 80% вчителів мали високий рівень ситуативної напруги (за методикою Спілбергера), а 60% – постійної напруги (в тих випадках, які проробили 10-15р.) (Казанська В. Г).

Важливою умовою ефективності професійної діяльності є **достатній рівень розвитку професійної самосвідомості.** Вона включає:

- ставлення особистості до професії;
- систему уявлень про сутність педагогічної професії і вимоги, що вимагає професія до особистості педагога;
- систему уявлень про своє професійне Я.

Складовою професійної самосвідомості є **високий рівень педагогічної культури:**

- поєднання вимогливості і поваги до оточуючих учня;

– об'єктивна моральна поведінка.

Професійна культура – це високий рівень професійних знань, професійне мислення, практикиологічне озброєння, а також відповідальність і рефлексивність.

Рефлексивність стимулює самоаналіз, оцінку свого «Я», тобто об'єктом самопізнання стає власне «Я». Для розвитку **рефлексії** потрібні такі **умови**:

- а) вербальний і невербальний зворотній зв'язок (*оцінка оточуючих*);
- б) порівняння себе з іншими;
- в) самоспостереження за своїми думками, почуттями, вчинками (того, що відбулося) для подальшого управління самим собою;
- г) зіставлення свого «Я – сьогоднішнє» з «Я – вчорашнім».

Педагогічна культура – оволодіння педагогом педагогічним досвідом людства, ступінь його досконалості в педагогічній діяльності, досягнутий рівень розвитку його особистості. Основними **формами прояву педагогічної культури** педагога є:

- рівень оволодіння педагогічним досвідом людства,
- сукупність основних професійно-важливих особистісних якостей.

В основі педагогічної майстерності лежить **педагогічна культура** – *оволодіння педагогом педагогічним досвідом людства, ступінь його досконалості в педагогічній діяльності, досягнутий рівень розвитку його особистості.*

Основні складові педагогічної культури:

- педагогічна спрямованість;
- психолого-педагогічна ерудиція;
- гармонія розвинутих інтелектуальних і моральних якостей;
- висока педагогічна майстерність і організованість;
- уміння продуктивно поєднувати навчально-виховну і науково-дослідницьку діяльність;
- сукупність професійно важливих якостей;
- педагогічно спрямоване спілкування і поведінка;
- постійне самовдосконалення.

Основними критеріями майстерності педагога є такі ознаки його діяльності:

- доцільність (за спрямованістю);
- ефективність, продуктивність (за результатами);
- гуманність, демократичність і діалогічність (за характером спілкування);
- оптимальність (у виборі змісту і засобів);
- творчість чи оригінальність (за змістом діяльності);
- науковість (за змістом викладеного матеріалу і характером діяльності).

Отже, учитель, педагог був і буде головною постаттю в навчально-виховному процесі. Педагог ХХІ століття – це вчитель із планетарним мисленням, який усвідомлює себе як суспільний діяч і просвітитель, активний перетворювач суспільства, а не просто державний службовець. «Вчителем школа стоїть», – стверджував славетний Каменяр, а школою – держава, вважають сучасні вчені. Вагомі зусилля вчителя спрямовані на самоконтроль і корекцію поведінки

Професійно значимі **якості особистості педагога** – любов до дітей і професії, гуманність, педагогічний такт, самокритичність, справедливість відповідальність.

«Я–образ» педагога є відносно стійким утворенням, але інколи може змінюватися під впливом внутрішніх (особистих) і зовнішніх (соціальних) факторів. Реальний і ідеальний професійний «Я–образ» можуть не співпадати, що може стати джерелом серйозних внутрішньоособистісних конфліктів. З іншого боку це неспівпадання професійних Я–образів є джерелом самовдосконалення особистості до її розвитку. Педагогічна діяльність дає можливість до власного розвитку. **Самоактуалізованій особистості** притаманні такі **властивості** (А. Маслоу):

- адекватне, об'єктивне сприйняття реальності;
- прийняття себе та інших;
- концентрація не тільки на собі, але на інших;
- здібність до творчої діяльності,
- спільність з іншими, почуття належності, співучасті;
- здібність створювати стійкі емоційні стосунки з іншими;
- здібність до позитивної ціннісної орієнтації;

- почуття гумору, доброта;
- творчі здібності та оригінальність.

Знання педагога про самого себе, про свої особистості і професійні якості, оцінка професійної компетентності є предметом його **самостворення**.

В сучасній американській педагогіці існує спеціальний термін «ефективні вчителі». До **важливих особливостей ефективного вчителя відносять**:

- впевненість у собі і високу самооцінку (*позитивна оцінка себе як здібної людини, достойної поваги*),
- емоційна стабільність;
- прагнення до максимальної гнучкості.